

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу і консалтингу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ІНП неперервної освіти і туризму

М.М. Кулаєць

30.06.2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри
публічного управління та
менеджменту інноваційної діяльності

Протокол № 9 від «30» червня 2020 р.

Завідувач кафедри: О.Д. Витвицька

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління ризиками агропромислового виробництва»

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 073 «Менеджмент» освітня програма «Дорадництво»

Розробник: к.е.н., доцент О.А.Стретович

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Управління ризиками агропромислового виробництва»
 (назва навчальної дисципліни)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр	
Напрямок підготовки	07 "Управління та адміністрування"	
Спеціальність	073 «Менеджмент» освітня програма «Управління інноваційною діяльністю»	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість годин	120	150
Кількість кредитів ECTS	4	5
Кількість змістових модулів	2	2
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2 рік	2 рік
Семестр	1	1
Лекційні заняття	20 год.	20 год.
Практичні, семінарські заняття	20 год.	20 год.
Лабораторні заняття		год.
Самостійна робота	80 год.	80 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета: опанування магістрами знань у галузі управління ризиками в інноваційній діяльності на основі системного аналізу ризику, що допоможе їм економічно і ринково мислити, приймати обґрунтовані рішення. Дисципліна має теоретичне, методологічне і конкретно-прикладне значення. Володіння основами теорії ризикології, методами вимірювання ступеня ризиків, а також

принципами, підходами і способами управління ними є надто важливим для формування загальної культури фахівця сучасної генерації.

Завдання: опанування студентами основних положень теорії та методик прийняття раціональних економічних рішень у сфері інноваційної діяльності, яка характеризується підвищеним ступенем ризику, оволодіння системою оцінок ступеня ризику; засвоєння основних підходів і способів ризик-менеджменту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: принципи раціонального поведіння при прийнятті рішень в умовах ризику інноваційної діяльності, джерела виникнення ризиків, класифікацію видів ризиків, методи аналізу і оцінки їх рівнів, способи володіння і управління ризиками інноваційної діяльності.

вміти: самостійно проводити відповідні розрахунки показників ризику, інтерпретувати одержані величини за ступенем ризику, моделювати та враховувати різні види ризиків, виважено управляти ними за допомогою ефективних, адекватних для конкретної ризикованої ситуації способів і методів ризик-менеджменту.

3. Програма та структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні питання теорії ризику та процес аналізу ступеня ризику.												
Тема № 1. Теоретичні основи та прикладні аспекти управління ризиками в інноваційній діяльності	10	1	1			8	10	1	1			8
Тема № 2. Основні види економічних ризиків	10	1	1			8	10	1	1			8
Тема № 3. Ризик-менеджмент	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 4. Оцінка ризику	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 5. Вибір оптимальної стратегії в умовах ризиків,	12	2	2			8	12	2	2			8

пов'язаних з конфліктом												
Разом за змістовим модулем 1	56	8	8			40	56	8	8			40
Змістовий модуль 2. Особливості та критерії прийняття рішень у часі та в умовах ризику.												
Тема № 6. Вибір оптимальної стратегії в умовах ризику, пов'язаного з невизначеністю навколишнього середовища	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 7. Оптимальна поведінка в умовах специфічних видів ризику	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 8. Застосування теорії корисності у ризик-менеджменті	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 9. Метод Монте-карло і його застосування до оцінки стратегій, пов'язаних із ризиком	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 10. Інвестиційні ризики	8	2	2			4	8	2	2			4
Тема № 11. Фінансові ризики	8	2	2			4	8	2	2			4
Разом за змістовим модулем 2	64	12	12			40	64	12	12			40
Разом	120	20	20			80	120	20	20			80

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність ризику як економічної категорії	2
2	Аналіз ризику: підходи і методи вимірювання, система показників величини	2
3	Застосування показників ризику для оцінки різних ситуацій	2

4	Критерії прийняття рішень і тактики поводження суб'єктів ризику в інноваційній діяльності	2
5	Ризик у фінансовому менеджменті. Теорія портфеля	2
6	Кредитний і валютний ризики	2
7	Ризик, вартість, час. Урахування ризику в різночасових обчисленнях	2
8	Основні засади та способи управління ризиком, ризик-менеджмент	2
9	Формування стратегій управління розвитком підприємства з урахуванням ризиків	4
	Разом	20

5. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інноваційна діяльність, венчурний бізнес як ризиковані сфери діяльності.	8
2	Стратегічний (інвестиційний) менеджмент та ризик.	8
3	Страховання як спосіб зниження ризику. Розподіл (трансфер) ризику між суб'єктами і в часі.	8
4	Ризик і доход, залежність між ними.	8
5	Форс-мажорні обставини як чинники ризику, економічний форс-мажор.	8
6	Антикризове управління та ризик.	8
7	Адаптивне управління з урахуванням ризику	8
8	Ризик національного сільського господарства в умовах світових економічних криз.	8
9	Формування стратегій управління розвитком підприємства з урахуванням ризиків.	8
10	Інвестиційні ризики	4
11	Фінансові ризики	4
	Разом	80

6. Контрольні питання

1. Ризик як економічна категорія, сутність та поняття.
2. Мета і завдання ризик-менеджменту АПК.
3. Основні риси ризику.
4. Сутність підприємницької діяльності АПК.
5. Сутність і зміст ризик-менеджменту АПК.
6. Функції ризику в підприємницькій діяльності АПК.

7. Класифікація підприємницьких ризиківв АПК.
8. Управління ризиком,на підприємствах АПК тайого мета.
9. Фінансові ризики сільськогосподарськихкомпаній.
- 10.Комерційні ризики.
- 11.Транспортний ризик і його класифікація.
- 12.Виробничі ризики: особливості, фактори виникнення.
- 13.Маркетингові та збутові ризики.
- 14.Ризики невиконання господарських договорів.
- 15.Ризик зміни ринкової кон`юнктури посилення конкуренції.
- 16.Ризик виникнення непередбачуваних витрат і зниження доходів.
- 17.Форс-мажорні ризики.
- 18.Принципи управління ризиками.
- 19.Принцип демократії за ризиком.
- 20.Управління ризиком: сутність, два погляди на управління ризиками.
- 21.Основні принципи управління ризиками.
- 22.Основні етапи управління ризиками.
- 23.Ризики страхової діяльності.
- 24.Диверсифікація.
- 25.Лімітування.
- 26.Самострахування.
- 27.Хеджування.
- 28.Фінансові ризики.
- 29.Методи управління ризиками
- 30.Стратегія управління в ризик-менеджменті.
- 31.Тактика ризик-менеджменту.
- 32.Інтроверсія як властивість особистості ризик-менеджера.
- 33.Організація ризик-менеджменту на підприємстві.
- 34.Екстраверсія як властивість особистості ризик-менеджера.
- 35.Ризик банкрутства.
- 36.Етапи управління ризиком.
- 37.Загальна характеристика інформації, необхідної для управління ризиком.
- 38.Ідентифікація та аналіз ризиків.
- 39.Які існують варіанти і їх ефективність для страхування цінових ризиків на ринку аграрної продукції.

7. Методи навчання

Згідно з планом вивчення дисципліни «Менеджмент» передбачається використання методики проблемного навчання, а також модульно-рейтингової системи навчання. Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

- *на лекціях* чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали,

схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

- **на практичних заняттях** запроваджуються різні навчальні технології: обговорення проблем, дискусії; вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

8. Форми контролю

Програма передбачає проведення постійного контролю знань студентів у ході практичних занять, опитування, виконання ними комплексних контрольних завдань, застосування модульно-рейтингової системи навчання та оцінки знань, та складання заліку після вивчення курсу дисципліни.

Форми контролю студентів, які використовуються при вивченні дисципліни «Менеджмент агропромислових формувань»: поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;
- виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;
- стимулювати інтерес студентів до предмету і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю – допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети.

Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Рубіжний контроль може проводитись усно й письмово, у вигляді контрольної роботи, індивідуально або у групі.

Підсумковий контроль студентів проводиться з метою оцінки їх знань і навиків з дисципліни. Основна мета - встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Основними формами контролю знань студентів є контроль на лекції, на практичних заняттях, у поза аудиторний час, на консультаціях і екзаменах.

Контроль на лекції ми проводимо як вибірково (усне опитування студентів)

або з застосуванням тестів (за раніше викладеним матеріалом).

Поточний контроль на лекції покликаний привчити студентів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої лекції, встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш важкі для сприйняття студентів розділи з наступним роз'ясненням їх.

Контроль у поза аудиторний час.

1. Перевірка конспектів лекцій і рекомендованої літератури.
2. Перевірка і оцінка рефератів по частині лекційного курсу, який самостійно пророблюється.
3. Індивідуальна співбесіда зі студентом на консультаціях.

Консультації. Мета консультацій - допомогти студентам розібратись у складних питаннях, вирішити ті з них, у яких студенти самостійно розібратись не можуть. Одночасно консультації надають можливість проконтролювати знання студентів, скласти правильне уявлення про перебіг і результати навчальної роботи.

Стандартизований контроль знань (тестовий).

Іспит –це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного модульного контролю та підсумкової атестації).

9. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу “Управління ризиками в інноваційній діяльності” для підготовки фахівців освітнього ступеня «Магістр» галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Управління інноваційною діяльністю» денної та заочної форм навчання / Навчально-науковий інститут післядипломної освіти НУБіП України. – К.: ННІ ПО НУБіП України. – 2018 – 106 с.

10. Рекомендована література

Базова:

1. Стретович О.А. Управління інноваційними проектами /навчальний посібник. / – К.: «Реактив-принт», 2016. – 406 с.
2. Стретович О.А. Управління ризиками агропромислового виробництва/навчальний посібник. / – К.: «КОМПРИНТ», 2017. – 384 с.
3. Скрипниченко В.А., Стретович О.А. “Управління проектами”/навчальний посібник. / – К.: «Реактив-принт», 2018. – 533 с.

Допоміжна:

4. Стретович О.А. Економічна сутність конкуренції. - Ж-л. "Економіка та держава", 2010, №9, С.17-19.
5. Скопенко Н.С., Стретович О.А. Сучасні тенденції інтеграції та концентрації в хлібопекарській галузі України. - Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій Міністерство освіти і науки України. – Одеса: ОНАХТ.– 2010. – Вип. 38. – Том 1. – 442 с.
6. Стретович О.А. Організація системи передачі знань / О.А.Стретович // Ж-л. АгроИнКом. - 2014. - № 1-3. С. 68-69.
7. Стретович О.А. Стан фінансування інноваційної діяльності в Україні. Збірник наукових праць "Формування ринкових відносин в Україні" - К. - 2015. - №12(175), С.65-67.
8. Стретович О.А. Державне регулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки. Стійкий розвиток регіонів в умовах глобалізації. Матеріали Міжнар. наук. – практ. конф. (26–29 червня 2016 р.). – Житомир: Вид-во «Рута», 2016. – 260 с.